

**Республиканский конкурс исследовательских работ и проектов
учащихся среднего школьного возраста «Шаг в науку»**

Секция: крымскотатарский язык и
литература

**Природа села Богатое Ущелье в
творчестве Мемета Нузета**

Работу выполнил:
Сиджелилов Абдурахман Исмаилович,
ученик 8 класса муниципального
бюджетного общеобразовательного
учреждения «Голубинская средняя
общеобразовательная школа
им. И. Г. Бессонова»

Научный руководитель:
Усеинова Эльмира Джаферовна, учитель
крымскотатарского языка и литературы
муниципального бюджетного
общеобразовательного учреждения
«Голубинская средняя
общеобразовательная школа
им. И. Г. Бессонова»

**«Шаг в науку» орта мектеп чагъындаки талелелер ичюн Джумхурий
теджикъий ишлер ве проектлер ярышы**

Къырымтатар тили ве эдебияты секциясы

Мемет Нузетнинъ иджадында Коклуз коюннинъ табияты

Ишни беджерген:

«И. Г. Бессонов адына Голубинка орта
умумтасиль мектеби» муниципаль
бюджет умумтасиль муэссисесининъ
8 сыныф талелеси

Сиджелилов Абдурахман Исмаилович

Ильмий рехбер:

«И. Г. Бессонов адына Голубинка орта
умумтасиль мектеби» муниципаль
бюджет умумтасиль муэссисеси
къырымтатар тили ве эдебиятынынъ
оджасы

Усеинова Эльмира Джаферовна

МУНДЕРИДЖЕ

КИРИШ.....	3
1. Коклуз кою акъкъында умумий малюмат.....	4
2. Мемет Нузетнинъ терджимеиалы.....	5
3. «Озен» шиирининъ талили.....	7
НЕТИДЖЕ	10
КЪУЛЛАНЫЛГЪАН ЭДЕБИЯТ ДЖЕДВЕЛИ.....	13
ИЛЯВЕ 1.....	14

КИРИШ

Мен, Сиджелилов Абдурахман Исмаилович, Багъчасарай районы Фотисала мектебининъ 8 сыныф талѣбеси олам. Мен Коклуз коюнде яшап, коюмизнинъ тарихинен пек меракъланам. Эр бир инсан, озъ тамырларыны бильмек керек, деп саям, «Кечмишни бильмесенъ — келеджегинъ ёкъ», деп бефтан айтмагъанлар, бу пек догъру аталар сёзлеридир. Бугунъ меним къорантам яшагъан эвде, дженктен эвель, белли къырымтатар языджы ве оджа Мемет Нузет яшагъан эди. Коюмизнинъ тарихи акъкъында башкъаларгъа да тариф этмеге истейим, ишимнинъ **актуаллиги** де шундан ибареттир.

Ишимизнинъ **макъсады** – Мемет Нузетнинъ омюринде Коклуз коюнинъ эмиетини бельгилемек. Макъсаткъа иришмек ичюн, ашагъыдаки **вазифелерни** беджермек керек:

- Коклуз кою акъкъында умумий малюмат бермек;
- Мемет Нузетнинъ терджимеиалынен таныш олмакъ;
- «Озен» шиирининъ талилини япмакъ.

Ишимизнинъ **объекти** – Мемет Нузетнинъ омюринде Коклуз коюнинъ эмиетини бельгилемеси.

Ишимизнинъ **предмети** – Коклуз коюнинъ тарихи.

Къулланылгъан **усуллар**: анализ, синтез, дедукция.

1. Коклуз кою акъкъында умумий малюмат

Коклуз кою Бельбек озени боюнда, дагълар арасында ерлешкен. Бу пек дюльбер ве берекетли койдир. Койге киргенде, сагъ тарафтан джами ве медресе-мектеп ерлешкен. Бу медресе-мектепте, дженктен эвель, белли кырымтатар яызджы ве оджа Мемет Нузет чалышкъан. Бу окъув юртунда, дин окъувларындан гъайры, чешит тюрлю фенлер де огренильген. Энъ меракълысы шу ки, Мемет Нузет шимди бизим къоранта яшагъан эвде яшагъан. Бизим эвимизнинъ диварында 2016 сенеси Мемет Нузетке багъышлангъан хатыра тахтасы ерлештирильди.

Меним къартбабам Сиджелилов Ситмер 1929 сенеси Коклуз коюнде дюньягъа кельди, кой мектебинде окъуды. 1944 сенеси Уралгъа сюргюн олунды. 1955 сенеси Озбекистангъа кочты. Къоранта къурды, балалы-чагъалы олды. Бутюн омюр Ватан асрети чекти. Ниает, 1988 сенеси озъ тувгъан Коклуз коюне къайтып кельди. Озъ эви сакъланып къалмагъаны себебинден, башкъа эв сатын алды.

Белли мимар, халкъымыз арасында танылгъан инсан Ренат Саранаевнинъ тамырлары да Коклуз коюнден. Къырымтатар халкъынынъ урф-адетлерини ве яшайышыны гъайрыдан тиклемек ичюн Р. Саранаев койде «Этнография меркези»ни ачты. Бу меркезде ве онынъ этрафындаки байырларда «Хыдыр деде» адлы бедий фильмнинъ чекими олды.

Даа бир инсан акъкъында тариф этмеге истейим. Миллий арекет иштиракчиси Айдер Бариевнинъ эджджатлары да Коклуз коюндендир. Идрис Асанин озюнинъ «Адалет куреши сафларында» серлевалы китабында, бу инсан акъкъында меракълы малюматлар язгъан.

Эр йыл яз айларында Коклузлылар корюшюви ола. Бу корюшювге Кырымнынъ чешит кошелеринден мусафирлер келелер. Бу тедбир пек меракълы ве шенъ кече. Къартбабамнынъ бутюн сой-сопу, тувгъанлары, койдешлери топланалар, кечмишни хатырлайлар, чокъ меракълы икяелер тариф этеле. Мен оларнынъ лафларыны динълемеге севем. Озюм ичюн чокъ

меракълы малюмат алам. Бу корюшювге меним ахранларым да келе, мен оларнен танышам, достлашам сонъра багъ тутамыз. Языкъ ки йыл-йылдан къартларымыз бу дюньяны терк этелер. Корюшювлер девам этмеси ичюн, несиллер арасында багъ узюльмемеси ичюн, осюп келеяткъан яш несиля бу ишке фааль янашмакъ керек.

Коклуз коюнинъ топонимлерине кельегенде къайд этмелимиз ки, коюмизде 3 маале – Ашагъы маале, Орта маале ве Юкъары маале; 4 къая – Къоба къая, Сююр къая, Ирта къая, Сандыкъ къая ве бир озен – Суаткъан озени ерлеше.

2. Мемет Нузетнинъ терджимеиалы

Къырымтатар эдебиятынынъ корюмли ве истидатлы яызджыларындан бири Мемет Нузет чагъында кой-койден саз чалып, бейит айтып юрген кедайлардан, кой къартларындан масалларны, дестанларны, текерлемелерни, аталар сёзлерини, айтымларны эшите, гъамлы тюркюлерни динълей. Чешит миллий урф-адетлеримизни, байрамларымызны коре. Сонъундан, эдебий яратыджылыгъында балалыкъ теэссуратларындан семерели файдалана.

Мемет Нузет 1888 сенеси Сакъ больгесининъ Айдар-Гъазы коюнде догъды. Бабасы, Шейх Ислям Сейтхалил огълу, челебилерден ве Кезлев шеэрининъ энъ итибарлы кишилерден эди. Айдар-Гъазы коюнде чифтлиги (имение) олып, анда дженнет киби бир багъ ве багъча етиштирген эди. 1926 сенесине къадар анда яшады.

Мемет Нузетнинъ анасы Сафие Султан Къачы бою шейхи Селями Шейхнынъ кызы эди. О, Мемет Нузеттен ве Пирае Къадри-заденинъ анасы Меръемден сонъра учюнджи баласыны догъурмадан вефат эте ве эки сабий иле къалгъан Шейх Ислям Челеби Кезлевели туджджар сынфындан бостанджылар аилесинден, къоджасындан тул къалгъан Ава-шерфе ханымнен эвлене. Дигер балалары ондан эди.

Шаир ильк тасилини койде, Кезлев медресесинде, даа сонъра Багъчасарайда Зынджырлы медреседе коре. Сонъра Шейх Ислям Челеби огълуны Истанбулгъа ёллай ве анда Мемет Нузет бир къач сене бир мектепте окъугъан эди. Бир арада о, Русиени кезмеге чыкъа, Къазанда, Уфада булуна ве бир алий медреседе огрене.

Къырымны большевиклер запт эткен сонъ, чакъышлар (донос) нетиджесинде шаир учь кере апске къапатыла, бир суч буламадыкъларындан, эр дефасында азат этелер. Мемет Нузетнинъ фааль эдебий яратыджылыгъы 1905 сенеси башлана, о йыллары Дума сайлавлары, медресе ислятлары мевзусында юмористик эпиграммалар язылды. 1909 сенеси Мемет Нузет эпиграммалар язувында къабаатлана ве оны дёрт ай Акъмесджит апсханесинде туталар. Апсханеден къуртулгъан сонъ, Русие бойлап сеяткъа чыкъа. 1909 сенеси Къазангъа бара ве Абдулла Токъайнен корюше, онынъ лекцияларыны динълей.

Мемет Нузет 1918 сенеси Кезлевде Фера ханымле эвлене. Гузель бир къыз олгъан Фера ханым веремге (туберкулёз) тутула ве пек тез вефат эте. Ниаль адыны берген сабий къызчыгъы да олип кете. Бундан сонъра экинджи эвлилигини кене Кезлеви Селяметлер аилесинден Хатидже ханым иле япа. Ондан эки огълу ола — Юсуф 1922 сенеси ве Фарукъ 1924 сенеси догъумлы эдилер. Пирае Къадри-заденинъ хатырлагъанына коре, Мемет Нузет учь кере эвленди: «Дайым учюнджи эвлилигинден догъгъан къызына да ильки къызынынъ адыны къойгъан эди – ады Ниальдир».

Мемет Нузет, ялы бою койлеринде яшагъанда Акъмесджитте «Госиздат»тан русча балалар ичюн язылгъан шиирлерни терджиме этип, бираз пара алып эди. Мемет Нузет кемане чалгъан эди.

Истидатлы шаир Мемет Нузет Байдар овасы Куйбышев районынынъ Коклуз коюнде оджа олып чалышкъан вакъытында хасталана ве 1934 сенеси майыс 4-те Коккозь хастаханесинде козьлерини эбедий юма, сонъ мекяны Янджу коюдир. Мемет Нузетнинъ эки догъмуш татасы – Пирае Къадри-заденинъ – Абдураман Къадри заденинъ къызы – язгъанына коре, Мемет Нузет

апансындан вефат этти: «Пек яхшы хатырлайым, мен 1934 сенеси Нумюне ве Теджрибе Мектебинде окъуй эдим, секизинджи сыныфта эдим. Баарь татилинден сонъра койлерден дёнген балалар топланып отургъанда, мектепте ятакълы (общежитие) отургъан бир къыз (Янджу коюнден экен): «Бизим койде Мемет Нузет адында бир оджа апансыздан вефат этти», меселени анъладым ве мен, буз кесилип, тез-тез эвге келип, анама бильдирдим. Заваллы анам онсыз да бир къач куньден берли ич сезгиси (интуиция) иле пек раатсызлыкъ ичинде эди. Аилемиз дешет ичинде къалып, о ерде анам ве Анифе тизем Янджугъа кеттилер. Экинджи куню Янджудан кери кельдилер. Мемет Нузетни артыкъ комген, топракъкъа берген экенлер. Дайымнынъ шиир дефтерини де (къольязманы) кетирдилер...».

Мемет Нузет 1934 сенеси майыснынъ башында, Янджу коюнде оджалыкъ этеркен, бир район газетасында озю акъкъында Мемет Челебиев адына бир ифтира макъалеси окъуй ве, учъ дефа апсте ятып чыкъкъан бир инсан оларакъ, пек фена ола, мийине къан ура, комагъа кирип, бир къач саатлер ичинде вефат эте. О пек зекки, акъыкый шаир эди. Къафие къурувда ич зорлукъ чекмез, пек къолай язар эди. Темиз Кезлев больгеси тилинде яздыгъындан эр кес эр сёзюни анълай.

Мемет Нузетнинъ эдебий яратыджылыгъында сатирик ве юмористик эсерлер чокъ ер тута. Булар «Сокъур козьден сеадет», «Саруш акъай», «Ногъайнынъ адагъы», «Неден экен?», «Ава сертийген», «Чобан акъай», «Тюркюли намаз», «Чобан ве эчки», «Кирпи ве дурна», «Менден де геджень хайыр!», «Аман, шу акъайлар!» ве дигерлеридир. Мемет Нузет шиирий эсерлерден гъайры несир эсерлер де яратты. «Селим сохта», «Фериде апте», «Бахтсыз къоранта» шулар джумлесиндендир.

3. Мемет Нузетнинъ «Озен» шиирининъ талили

Мемет Нузетнинъ ильк шиири 1912 сенеси «Терджиман» газетинде басылды. О, биринджи шиирлеринде Къырымнынъ чёль тарафыны, онынъ

манзараларыны тасвирлей. О, шиирлерини анълайышлы тильде яза. Шаир шиириетнинъ чешит жанрларында эсерлер: лирик шиирлер, тешвикъый шиирлер, ахлякъ, тербие, турмуш мевзусында шиирлер, балалар ичюн шиирлер, шиирий пьесалар, поэмалар яратты. Бу эсерлернинъ эр бири шиириетнинъ юксек нумюнесидир.

М. Нузетнинъ лирикасы аятта расткельген зорлукъларыны, инсаннынъ ички дюнъясында юва къургъан муреккепликлер ве зыддиетлерни, инсаннынъ тюшюнджелерини тасвирлевде психологик талиль севиесине котериле. Шаирнинъ ашкъ лирикасы назик, ташкъын озенни гурьдели далгъалары киби къайнакъ дуйгъулы къальбининъ озгюн сез иле язылгъан. Онынъ бу ватанперверлик, гражданлыкъ, акъикъат, ахлякъ, халкъ ве джемиет огюндеки бордж киби дуйгъулар окъуйыджынынъ шахсий дуйгъуларына чевириле биле. Эдип, аджайип образлар, унутылмаз левхалар вастасынен терен гъаели, заманнынъ талапларына джевап берген эсерлер яза. Онынъ эсерлериндеки фикир теренлиги, ифаде васталарынынъ зенгинлиги, сез усталыгъы бугунъ де нумюне ола биле. Мемет Нузет аджайип эсерлер яратты, омюрюнде чокъ йыллар девамында оджалыкъ япкъан шаир, балаларгъа юксек инсаний дуйгъулар ашлай биледжек, оларнынъ бедий ве эстетик талапларына толу джевап бере биледжек шиирлер яратты.

Мемет Нузет эдебияткъа илькиде, озюнинъ Къырымнынъ манзараларыны, кой эмекдарларынынъ фукъарелигини, джаилликлерини, сафдилликлерини тасвир эткен манзумелеринен кирип кельди. О, эр бир шиирни ойле бир ачыкъ, эр кеске анълайышлы, образлы тильде яза эди. «Озен» деп адландырылгъан шиирини Ватанымыз-Къырымнынъ багърындан акъып кечкен онларнен озенлернинъ (Салгъыр, Алма, Бельбек) ич бирининъ муайен адыны анъмай. Шаир огюне бойле макъсат къоймады. О небадат дюнъясы олсун, айванат алеми олсун, инсаниет аяты олсун – эписине джан берген, алайыны яшаткъан сув акъкъында фикир юрьсете. Озен джанлы образ-сыма манасында тарифлене.

Талгъын акъып, узакълардан келем мен,

Коп ер корьдим, коп де шейлер билем мен.

Айдын куньлер, бек къаранлыкъ геджелер.

Йылдызчыкълар сувны менден ичелер.

Багъчалардан, дерелерден отем мен,

Чечеклернинъ алын сорап, кетем мен.

Мени корьсе, эп чечеклер ачалар,

Къарылгъачлар башым сыйнап къачалар.

Балачыкълар менде балыкъ туталар,

Сувсагъанда, сувумдан да юталар.

Яшлар, къызлар мени бойлап джюрелер,

Ашап, ичип, зевкъ-сефалар сюрелер.

«Озен» шииринде Мемет Нузет «Джанландырув» тасвирий вастасыны къуллаангъан. Озен санки бизлерге озю акъкъында икяе эте. Узакълардан кельгенини, чокъ шейлер корип бильгенини бизге айта. Багъчаларны, чечеклерни суваргъаныны, балачыкълар балыкъ туткъанларыны ве сувындан сув ичкенини тасвирлей. Бу ерде биз коремиз ки, озен инсанларгъа буюк ярдым кетире. Окъугъаннынъ юрегинде суаль догъула «Я мен озюм озенге насыл файда кетирем ми?».

Мемет Нузет Къырым табиятыны косътермектен гъайры, экологик суаллерини де ортагъа къоя. Озен озюне этрафтаки инсанлар къадрине етип янашкъанларымызны истей. Энъ сонъунда «*яшлар, къызлар мени бойлап джюрелер, ашап, ичип, зевкъ-сефалар сюрелер...*» санки о да яшларнен берабер ойнап-колюп зевкъ-сефалар сюрмеге истей. Яни озен бойлары темиз олсун, раатлангъан инсанлар исе чёплюк ташлап кетмесин. Бу малюматны озен бизге хабер этмеге истегени сезиле. Озюни урьмет эткен Ватандаш бойле шейге ёл бермез, деп саям.

НЕТИДЖЕ

Ишимизде биз Коклуз кою акъкъында тариф этемиз. Коклуз кою Бельбек озени боюнда, дагълар арасында ерлешкен дюльбер ве берекетли койдир. Меним къартбабам – Сиджелилов Ситмер догъма Коклузлыдыр.

Белли мимар, халкъымыз арасында танылгъан инсан Ренат Саранаевнинъ тамырлары да Коклуз коюнден. Къырымтатар халкъынынъ урф-адетлерини ве яшайышыны гъайрыдан тиклемек ичюн Ренат Саранаев коюмизде «Этнография меркези»ни ачты.

Бу меркезде ве онынъ этрафындаки байырларда «Хыдыр деде» адлы бедий фильмнинъ чекими олды.

Миллий арекет иштиракчиси Айдер Бариевнинъ эджжатлары да Коклуз коюндендир.

Коклуз коюнинъ топонимлерине кельгенде къайд этмелимиз ки, коюмизде 3 маале – Ашагъы маале, Орта маале ве Юкъары маале ерлеше.

Дёрт къая – Къоба къая, Сююр къая, Ирта къая, Сандыкъ къая ве бир озен – Суаткъан озени де бар.

Коклуз коюнинъ эски джамиси шимди тамир этиле. Даа мимар Ренат Саранаев тарафындан тамирленген чокъракъ та бардыр.

Эр йыл яз айларында Коклузлылар корюшюви ола. Бу корюшювге Кырымнынъ чешит кошелеринден мусафирлер келелер. Бу тедбир пек меракълы ве шенъ кече.

Койге киргенде, сагъ тарафтан джами ве медресе-мектеп ерлешкен. Бу медресе-мектепте, дженктен эвель, белли къырымтатар яzydжы ве оджа Мемет Нузет чалышкъан. Бу окъув юртунда, дин окъувларындан гъайры, чешит тюрлю фенлер де огренильген.

Мемет Нузет шимди бизим къоранта яшагъан эвинде яшагъан эди. Бизим эвимизнинъ диварында 2016 сенеси Мемет Нузетке багъышлангъан хатыра тахтасы къоюлды.

Къырымтатар эдебиятынынъ корюмли ве истидатлы яызджысы Мемет Нузет бейит айтып юрген, кой-койден саз чалгъан кедайлардан, кой къартларындан дестанларны, масалларны, аталар сёзлерини, текерлемелерни, айтымларны эшите, гъамлы тюркюлерни динълей, чешит миллий урф-адетлеримизни, байрамларымызны корип, сонъундан, эдебий яратыджылыгъында балалыкъ теэссулатларындан семерели файдалана эди.

Мемет Нузет Байдар овасы Куйбышев районынынъ Коклуз коюнде оджа олып чалышкъан эди, сонъра апансыздан хасталанды ве 1934 сенеси майыс 4-те Коккозъ хастаханесинде козьлерини эбедий юма, онынъ сонъ межаны Янджу коюдир.

Мемет Нузетнинъ эдебий яратыджылыгъында сатирик ве юмористик эсерлер чокъ ер тута. Булар «Сокъур козьден сеадет», «Саруш акъай», «Ногъайнынъ адагъы», «Неден экен?», «Ава сертийген», «Чобан акъай», «Тюркюли намаз», «Чобан ве эчки», «Кирпи ве дурна», «Менден де гедженъ хайыр!», «Аман, шу акъайлар!» ве дигерлеридир. Мемет Нузет ширий эсерлерден гъайры несир эсерлер де яратты. «Селим сохта», «Фериде апте», «Бахтсыз къоранта» шулар джумлесиндендир.

Мемет Нузет биринджи шиирлеринде Къырымнынъ чёль тарафыны, онынъ манзараларыны тасвирлей. О, шиирлерини анълайышлы тильде яза. Шаир шиириетнинъ чешит жанрларында эсерлер: лирик шиирлер, тешвикъий шиирлер, ахлякъ, тербие, турмуш мевзусында шиирлер, балалар ичюн шиирлер, ширий пьесалар, поэмалар яратты. Бу эсерлернинъ эр бири шиириетнинъ юксек нумюнесидир.

Ишимизнинъ учюнджи пункта исе биз «Озен» шиирини талиль этмеге тырыштыкъ. Бу шиирде Мемет Нузет «Джанландырув» тасвирий вастасыны къулангъан. Озен санки бизлерге озю акъкъында икяе эте. Узакълардан кельгенини, чокъ шейлер корип бильгенини бизге айта. Багъчаларны, чечеклерни суваргъаныны, балачыкълар балыкъ туткъанларыны ве сувындан сув ичкенини тасвирлей. Бу ерде биз коремиз ки, озен инсанларгъа буюк

ярдым кетире. Окъугъаннынъ юрегинде суаль догъула «Я мен озюм озенге насыл файда кетире билем?».

Мемет Нузет Къырым табиятыны косьтермектен гъайры, экологик суаллерини де ортагъа къоя. Озен озюне этрафтаки инсанлар къадрине етип янашкъанларымызны истей. Энъ сонъунда «яшлар, къызлар мени бойлап джюрелер, ашап, ичип, зевкъ-сефалар сюрелер...» санки о да яшларнен берабер ойнап-колюп зевкъ-сефалар сюрмеге истей. Яни озен бойлары темиз олсун, раатлангъан инсанлар исе чёплюк ташлап кетмесин – бу малюматны озен бизге хабер этмеге истегени сезиле. Озюни урьмет эткен Ватандаш бойле шейге ёл бермез, деп саям.

КЪУЛЛАНЫЛГЪАН ЭДЕБИЯТ ДЖЕДВЕЛИ

1. Асанов Ш. А. Русско-крымскотатарский словарь. / Ш. А. Асанов, А. Велиев, С. М. Усеинов, С. А. Нагаев. – Симферополь : КРП «Издательство «Крымучпедгиз», 2010. – 464 с.
2. Велиев Къ. Мемет Нузетнинъ «Озен» ве «Шаирнинъ юкъусы» манзумелери акъкъында / Къ. Велиев // Йылдыз. – 2002. – № 5. – С. 127—137.
3. Мемет Нузет. Къырымнынъ чёль аятындан : Сайлама эсерлер джыйынтыгы / М. Нузет. – Симферополь : Доля, 2003. – 239 с
4. Нагаев С. Гъурбетте къалгъан эждатларымызнынъ хатырасы: весикъалы эссе-икяелер. Экинджи китап. – Симферополь : КъДЖИ «Къырымдевлетокъувпеднешир» нешрияты, 2013. – 320 с.
5. Ниаль Мемет Нузет кызы. Бабачыгъымны хатырлап... – Симферополь : КъДЖИ «Къырымдевокъувпеднешир» нешрияты», 2015. – 120 с.
6. Сейтягъев Н. Тертип этиджиден бир къач сез: [Мемет Нузетнинъ китабына кириш сез] / Н. Сейтягъев // Къырымнынъ чёль аятындан : Сайлама эсерлер джыйынтыгы / М. Нузет. – Симферополь : Доля, 2003. – 240 с.
7. Шемъи-заде Э. Иляве : Мемет Нузетнинъ лирик шиирлеринден нумюне / Э. Шемъи-заде // Шемъи-заде Э. Омюр ве яратыджылыкъ : эдебий макъалелер. – 1974. – С. 58-79.
8. Юнусова Л. Мемет Нузет: [краткий обзор жизни и творчества] / Л. Юнусова // Крымскотатарская литература : Сборник произведений фольклора и литературы VIII–XX вв. – Симферополь : Доля 2002. – С. 192-193.

ИЛЯВЕ 1

Мемет Нузетнинъ ресими

Мемет Нузет

1888 — 1934